СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
Факултет „Производствен и търговски бизнес“
Катедра „Аграрна икономика“

МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

# СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

*Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов*

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

**ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ**

**Почетен председател:**
Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов
**Председател:**
Доц. д-р Марина Николова – Ръководител катедра „Аграрна икономика“
**Членове:**
Доц. д-р Маруся Линкова
Доц. д-р Виолета Блажева
Доц. д-р Наталия Неделчева
Гл. ас. д-р Радка Ненова
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
Ас. д-р Пламен Петров
Докторант Боряна Георгиева

**МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ**

**Председател:**
Проф. д-р ик. н. Сергей Горлов (Русия)
**Членове:**
Проф. д-р ик. н. Сергей Охрименко (Молдова)
Проф. д-р ик. н. Антонина Ряховская (Русия)
Проф. д-р Маджди Осман (Египет)
Проф. д-р Нидал Шабан (Ирак)
Проф. д-р Dragan Petrovic (Сърбия)
Проф. д-р Sonja Jovanovic (Сърбия)
Доц. д-р Йоана Панагорец (Румъния)
Доц. д-р Марина Николова (България)
Доц. д-р Маруся Линкова (България)
Доц. д-р Bahodirjon Nosirov (Узбекистан)
Доц. д-р Ziyoydin Israilov (Узбекистан)

**Научен секретар:**
Доц. д-р Маруся Линкова
**Технически секретар** – Мария Чонова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

**ISBN 978-954-23-1762-3**

# СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Марина Николова, Доц. д-р Маруся Линкова
ТРИДЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ КАТЕДРА
“АГРАРНА ИКОНОМИКА”.....7

## *Организация и управление на инвестициите и иновациите в агросектора*

Профессор, доктор экономических наук Ряховская Антонина Николаевна
СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО РОССИИ: ВОЗМОЖНОСТИ
ДЛЯ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО РАЗВИТИЯ.....25

Doctor of Science, Professor Sergei Mihajlovic Gorlov, Gorshenin Alexander Yuryevich, Assistant professor, Syromyatnikov Denis Aleksandrovich
МЕТОДОЛОГИЯ АНАЛИЗА ПРОБЛЕМ УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА .....40

Dr. Abduaziz Abduvasikov, Dr. Bahodirjon Nosirov
THE EVOLUTION OF AGRICULTURAL MARKETS
OF UZBEKISTAN .....48

Доц. д-р Гена Велковска
ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА И ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В КОНТЕКСТА
НА СТРОИТЕЛСТВОТО ВЪРХУ ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ.....56

Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева
НАУЧНА И ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА – НЯКОИ
СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ.....63

Доц. д-р Виолета Блажева
КРИЗИТЕ В АГРАРНИЯ СЕКТОР .....70

Гл. ас. д-р Радка Ненова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНОВАЦИИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
ОТ ЧЕТВЪРТО ПОКОЛЕНИЕ ..... 76

Гл. ас. д-р Елица Лазарова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ТЕОРИЯТА
НА ОГРАНИЧЕНИЯТА В АГРОБИЗНЕСА ..... 82

Гл. ас. д-р Явор Станев
СЕЛСКОТО И ГОРСКОТО СТОПАНСТВО
В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН ..... 91

Гл. ас. д-р Милен Динков
ИНОВАЦИИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНКУРЕНТНО
И ПРИОБЩАВАЩО ЗЕМЕДЕЛИЕ ..... 97

Доктор по икономика Михаил Билев
ПРОБЛЕМИ И ВЪЗМОЖНОСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ В БЪЛГАРИЯ ..... 105

Докторант Валери Велковски
ПАРЦЕЛАРНИТЕ ПЛАНОВЕ И ТЯХНАТА РОЛЯ
В АГРОУСТРОЙСТВЕНИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ ..... 114

Студент Веселин Иванов
СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ РАЗВИТИЕТО
НА ФАМИЛНОТО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО ..... 123

## *Предприемачески инициативи и възможности за диверсификация в агробизнеса*

Доц. д-р Теодора Филипова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ТЪРГОВСКИ
КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ ..... 133

Доц. д-р Христо Сирашки
ТВОРЧЕСТВОТО В ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ ..... 139

Доц. д-р Галина Тодорова
СЕЛСКОСТОПАНСКАТА АВИАЦИЯ-АКТИВЕН ПОМОЩНИК ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО В РЕГИОН ПЛЕВЕН ..... 145

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА РАПИЦА ..... 152

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ДОХОДИТЕ - НЕОБХОДИМОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ ..... 158

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ ЗНАЧЕНИЕТО НА ТУРИЗМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ..... 163

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ЛОГИСТИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ ..... 170

Ас. д-р Любомира Тодорова
РЕЛАЦИЯ МЕЖДУ ЛОЗОВИТЕ НАСЪЖДЕНИЯ, ВИНОПРОИЗВОДСТВОТО И ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ ..... 176

Ас. д-р Павлин Павлов
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ..... 182

## *Финансово-счетоводни аспекти и социално застрахователна защита в селското стопанство*

Проф. д-р Андрей Захариев, д-р по ик. Ивайло Маринов
БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ПО ПЪТЯ НА РАСТЕЖА И КОНВЕРГЕНЦИЯТА – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ..... 191

Проф. д-р Атанас Атанасов
ЗЕМЕДЕЛСКИЯТ СЧЕТОВОДЕН ОТЧЕТ КАТО НЕОБХОДИМА БАЗА ОТ ДАННИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ .....200

Доц. д-р Иванка Димитрова, д-р Диана Янкова
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО И ОЦЕНКАТА НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРОДУКЦИЯ .....208

Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА КВОТИ ЗА ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ.....216

Доц. д-р Диана Крумова
ВЪПРОСИ НА КОМПЮТЪРНОТО СЧЕТОВОДСТВО В СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ .....222

Доц. д-р Венцислав Вечев
ОСОБЕНОСТИ ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ ОБЕЗПЕЧЕНИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БАНКИТЕ.....228

Ас. д-р Пламен Петров
РОЛЯТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР В СИСТЕМАТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА.....235

Докторант Станислав Шишманов
ПЛАТЕЖНО ПОСРЕДНИЧЕСТВО НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПРИ УРЕЖДАНЕ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ДЪРЖАВНИЯ И ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ.....241

## *Маркетинг, дистрибуция и търговия със селскостопански продукти*

Доц. д-р Пенка Горанова
РЕКЛАМНА КАМПАНИЯ НА ФИРМА “ЖИТАРА” ООД.....251

Доц. д-р Марина Николова
СЪСТОЯНИЕ НА ПАЗАРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ .....261

Доц. д-р Симеонка Петрова
ВЛИЯНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА НА АГРАРНОТО
ПРОИЗВОДСТВО ВЪРХУ АСОРТИМЕНТНОТО
ПРЕДЛАГАНЕ .....273

Доц. д-р Петранка Мидова
ПАЗАРЪТ НА СЛЪНЧОГЛЕДОВО ОЛИО – АНАЛИЗИ
И ПЕРСПЕКТИВИ.....281

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ.....289

Доц. д-р Красимира Славева
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ .....296

Доц. д-р Любомир Любенов
СЕГМЕНТИРАНЕ ПАЗАРИТЕ НА ПЧЕЛЕН МЕД
В ОБЛАСТ РУСЕ.....304

Гл. ас. д-р Галя Георгиева
ВИДОВО МНОГООБРАЗИЕ НА БИОПРОДУКТИТЕ
В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО .....309

Доктор по икономика Георги Димитров
ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА БИЗНЕС ПРОГНОЗИРАНЕ
В АГРАРНИЯ СЕКТОР.....317

Докторант Александър Ангелов
УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ДОСТАВЧИЦИТЕ
ВЪВ ВЕРИГИТЕ НА ДОСТАВКА В СЕЛСКОТО
СТОПАНСТВО .....330

Студент Надежда Беновска
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ХИБРИДЕН СОРТ ЦАРЕВИЦА
КНЕЖА 509. НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОМЕНЯТ
ИКОНОМИКАТА .....336

## *Информационни технологии в селското стопанство*

Проф. д.ик.н Сергей Охрименко, доц. д-р Агоп Саркисян,
докторант Сергей Пянковский
ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ
ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ .....347

Доц. д-р Светослав Илийчовски
АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЖЕНИТЕ
ПРЕДПРИЕМАЧИ В БЪЛГАРИЯ И АНГЛИЯ .....354

Антоний Богданов
ИТ АВТОМАТИЗАЦИЯ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО.....360

## *Екологизация и устойчиво развитие на селското стопанство*

Prof. DSc. Shaban Nidal, Dr. Erika Andenna Dr. Kadhum Eman,
Dr. Luay Tailah
AGRONOMISTS JOB DON'T REDUCE NATURAL RESOURCES
TO MEET TODAY'S NEEDS WITHOUT COMPROMISING
THE NEEDS OF FUTURE GENERATION.....369

Доц. д-р Минка Анастасова – Чопева
РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ
В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО .....378

Доц. д-р Тихомир Личев
ДЕМОГРАФСКИЯТ ВЗРИВ“ И ГЛОБАЛНИТЕ КЛИМАТИЧНИ
ПРОМЕНИ.....386

Албена Симеонова, Пепо Петров
БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ - СЪЩНОСТ
И ПРОБЛЕМИ. САНКЦИИ, ДОБРИ ПРАКТИКИ
И ИНОВАЦИИ.....392

Гл. ас. д-р Емил Николов
ИНТЕГРИРАНЕ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА
ОТГОВОРНОСТ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ.....403

Гл. ас. д-р Иван Маринов
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
В БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ
НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ .....410

Гл. ас. д-р Десислава Алексиева
ИНТЕРЕСИ В УПРВЛЕНИЕТО.....417

Гл. ас. д-р Елена Йорданова
ЕКОЛОГИЧНА ОТГОВОРНОСТ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ .....423

Докторант Валерия Николаева
ИНТЕЛИГЕНТНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА
ПРОИЗВОДСТВО НА КАРТОФИ.....428

Магистър Галина Мирчева
БАЛАНС МЕЖДУ ПРИРОДО-ЕФЕКТИВНО И МОДЕРНО-
ТРАДИЦИОННО СТОПАНСТВО
(по примера на смесено животновъдно-растениевъдно стопанство
в с. Петърница, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен) .....437

Студент Анета Врайкова
БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ПРЕХОДА КЪМ ПО-ЕКОЛОГИЧНА
ИКОНОМИКА .....444

Студенти Радой Йосифов и Анета Врайкова
АНАЛИЗ НА ПРЕДЛАГАНИТЕ БИОПРОДУКТИ
В ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА БИЛЛА БЪЛГАРИЯ .....450

## *Правни, исторически и социално-културни бариери на общата селскостопанска политика в Европейския съюз*

PhD. Associate Professor Panagoreț Ioana, PhD. Associate Professor Panagoreț Dragoș, PhD. Lecturer Panagoreț Andreea
FOOD SAFETY POLICIES AND STRATEGIES IN ROMANIA .....461

К.э.н., старший преподаватель Елена Сергеевна Шараг
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЯ
АГРОСЕКТОРА УКРАИНЫ .....472

Доц. д-р Маруся Линкова
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИМПЕРАТИВИ И ФЛУКТУАЦИИ
В РАЗВИТИЕТО НА АГРОБИЗНЕСА .....478

Доц. д-р Ирена Емилова
ЗА СОЦИАЛНАТА РОЛЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ..486

Доц. д-р Николай Марков, доц. д-р Светослава Стойчева
НЕРАГЛАМЕНТИРАНИЯ ТРУД – СОЦИАЛЕН ДЪМПИНГ
В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....491

Гл. ас. д-р Надежда Цветкова
ПРЕЗДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЕЙНОСТТА
НА ЗЕМЕДЕЛСКИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛ-ПЧЕЛАР .....502

Мирослав Маринов
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
КООПЕРАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ЗАСИЛЕНА
КОНКУРЕНЦИЯ.....507

Доктор Георги Ангелов
ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ПОДХОДА ЛИДЕР ВЪРХУ МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ
ЗА ПЪРВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД НА ПРСР (2007-2013).....513

Докторант Боряна Георгиева
ОСНОВНИ АСПЕКТИ И ПРОБЛЕМИ ПРИ ДЕФИНИРАНЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ.....522

Докторант Росен Коцев
НЯКОИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПРОБЛЕМИ НА СЕЛСКИТЕ
РАЙОНИ В КОНТЕКСТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ .....529

Докторант Елена Ташкова
ДЕЙНОСТИ В РЕГИОНА НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД/
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ДФ „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ –
БЛАГОЕВГРАД .....540

Докторант Цветан Марков
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЕКТИТЕ НА
ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ В БЪЛГАРИЯ .....548

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

**СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО
И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО**

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

*Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов*

**ISBN 978-954-23-1762-3**

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

# ИНТЕРЕСИ В УПРАВЛЕНИЕТО

**Гл. ас. д-р Десислава Алексиева**
**Стопанска академия "Д. А. Ценов" – Свищов**
**катедра "Мениджмънт"**

***Резюме*:** *Интересите са в основата на организационното развитие, организацията съществува за да удовлетвори определени интереси. Отношенията в организацията и между организацията и външната среда се проявяват под формата на интереси.*

*Интересите са предпоставка за социална активност на субектите в процеса на управление. Дейностите, които развива организацията, ангажиментите, които поемат или не поемат нейните ръководители и служители са продиктувани от определени интереси.*

***Ключови думи**: екологизация, управление, интереси, организация.*

Устойчивото и екологосъобразно развитие на организацията е насочено към удовлетворяване потребностите на субектите по разумен и рационален начин. Екологосъобразното управление е резултат от политиката на ръководството, начина на мислене на служителите и възприетия модел на поведение.

Влиянието и взаимодействието между интересите и поведението на ръководството и на служителите днес придобива нова практическа стойност. В редица научни разработки интересите се представят като двигател на човешкото поведение, а сближаването им в организацията е предпоставка за успешна управленска практика.

*****

Устойчивото и екологосъобразно развитие на организацията е свързано, както с ресурсите и технологията, така и с отношенията на субектите в нея. Екологизацията навлиза в организационните процеси и дейности, превръща се начин на мислене и поведение, тя е проекция на интересите на субектите в организацията. Рационалното съчетаване на интересите в организацията е резултат от екологосъобразната политика на ръководството.

В научната литература все още няма единно мнение по отношение същността и значението на понятието „интереси". Проблема

възниква от целите и аспектите в които се фокусира определената наука. *Философията* акцентира на същността и развитието на интересите. *Социологията* представя връзката и зависимостта на интересите с други процеси и явления, изследва предпоставки и фактори за възникване им. *Психологията* разглежда интересите като функция на съзнанието, чувства и емоции.

Социалните интереси (политически, културни, икономически, екологични етични и др.) са взаимосвързана и неразделна съвкупност проявяваща се под формата на ***интереси.*** В реалността субектите не разделят своите интереси, а ги комбинират и развиват. Понятието „interest" означава нещо много важно и значимо за субекта.

Представянето на интересите може да стане през фокуса на **теорията на потребността** (мотивацията). Тя се разглежда като форма на принадлежност към група или социална система" (Захариев, 2002), и като *съдържателна форма* (Хенри Мурей 1938; Ейбрахам Маслоу 1943) – вътрешните подбуди са причина за определен тип поведение. Според различни изследвания потребностите се делят на *първични* (физиологични) и *вторични* (психологически). Поради своето естество, на субективно вътрешно състояние, потребностите не са видими и не подлежат на измерване. Съществува голямо разнообразие в човешките потребности, в много случаи те са индивидуални. За тях и степента им на удовлетвореност се съди единствено по човешкото поведение (Ангелов, 1998).

В научната литература по администрация и управление интересите се поставят до потребностите. ***Теорията на интереса***, на немският юрист Р. Йеринг, обосновава по рационален начин, че субективното право е годно да обслужва, различни интереси, като от своя страна то не е свързано с точно определен интерес (Павлова, 2002).

*В управленската теория* интересите се въвеждат от Ф. Тейлър, който поставя в основата на управлението *сближаване интересите* на субектите в организацията. Неговата концепция за „икономическия човек" е изградена на два основополагащи принципа: задоволяване на определена човешка потребност/интерес; сближаване и единство на икономическите интереси между работници и мениджъри (Дилков, 2016). Интересите в управленската теория и практика се поставят на предно място с Теорията на психологията и човешките отношения.

Понятието *интерес* има широко приложение, което се свързва с „потребителското" към света. А. Ребер разглежда интереса, като *социално-икономическо, социално-психическо* и *индивидуално-психическо* явление (Десев, 1994). Научните изследвания по управление и

администрация разглеждат “интереса“ като основен мотив за дейност, а предпоставка за интерес са потребностите. Една и съща дейност при различните хора може да бъде мотивирана от различни интереси (това е субективното право) и може да задоволява различни потребности. Така интересите имат различно проявление (Андреева, 2003).

К. Каменов приема, че интересите са в основата на човешкото поведение – виждане което съчетава *теория на интереса* и *теория на потребностите*. За него интересите са форма на мотивирано поведение за постигане на цели и желания. Интересите могат да бъдат *краткосрочни, средносрочни, дългосрочни; скрити и явни; трайни и нетрайни.* При него интереса е функция на чувства и идеи, като самия интерес се определя от идейната основа на личността (Каменов, 2014). Действително интересът е субективна категория и неговото съдържание се определя от белезите които го съпровождат. Поставяйки в основата му чувства, границите на „интереса“ стават още по-неясни като се налага да се изяснява една съдържателна категория с друга такава

Интересите са рационално-ценностна позиция на субектите, обезпечена с поведение в организацията. Интересите разкриват процеса на самоорганизация и саморегулация на субектите, като показват тяхната връзка с енергийната основа на поведението и поставят неговите обективни граници. (Александров, 2014) В научната литература се налагат следните концепции за интересите (Нургалеева, 2012):

***Интересите като процес***. Интересите се изследват като основен процес, който определя връзката между субективното съзнание и обективната реалност. В процеса на управление в организацията се координират интересите за постигане целите на отделните субекти и групи.

***Интереса като основа за социално конструиране и дизайн.*** Интересите се прилагат като механизъм за управление, контрол и регулиране, посредством зачитане на лични, групови и организационни интереси.

Институционалната форма на управление в публичната администрация конструира една специфична форма на интересите. По своята същност и характеристика публичната сфера е насочена към защита и съхранение на обществения интерес. За да постигне това, тя използва механизмите на:

**Публични интереси**. Това са „интереси признати от държавата и обезпечени с правния интерес на социалната общност, удовлетворя-

ването на които служи за гаранция на нейното съществуване и развитие.“ (Тихомиров, 1995) Те са в основата на съвременната държавност. Това са интереси свързани с устройствена форма на държавата и модела на политическо управление.

**Частни интереси**. Това са интереси на конкретната институция, организация в системата на публичната администрация – държавна или местна, които способстват за гарантиране правата и законните интереси на гражданите. Частните интереси се проявяват във формите на административната дейност (Дерменджиев, 2001):

Интересите в процеса на управление са свързани с мисията и целите на организацията. Интересите на субектите в процеса на управление могат да бъдат по различни, което се проявява в поведението и отношенията им.

***Според характера им интересите могат да бъдат разделени на*** (виж фиг. 1):

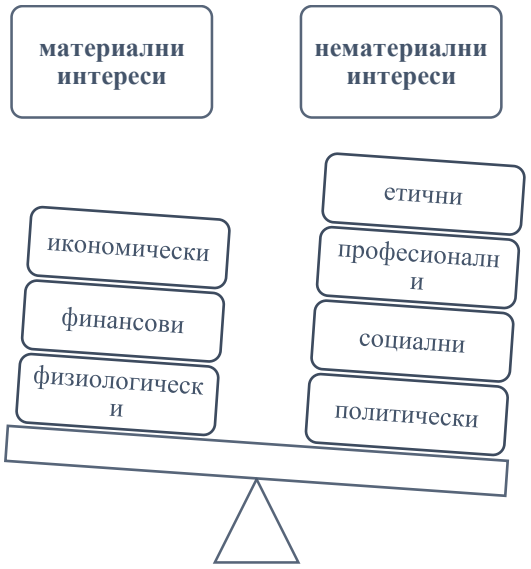


**Фиг. 1**. Материални интереси – нематериални интереси

***Материални интереси***

В основата на човешкото съществуване и развитие са *материалните интереси*, те се проявяват като физиологични потребности от храна, вода, въздух. С развитието на производството и ограничеността на ресурсите икономическия човек започва да се ръководи от „опре-

делящата роля на собствения си интерес и мотивацията на икономическото си поведение.“ (Автономов, 1993) Материалните интереси се характеризират с постоянност и устойчивост, те съпътстват субектите през целия им живот. Тъй като света и времето са комерсиални, това са интересите, които карат субекта да се труди. Материалните интереси са свързани и опосредстват възникването и растежа на нематериалните интереси.

***Нематериални интереси***

Нематериалните интереси са насочени към социални контакти, общуване, професионално израстване, култура, етични отношения. По своята същност и природа нематериалните интереси са много по-разнообразни от материалните интереси.

Класическо разделение на интересите е на:

***Лични интереси***. Това са субективните интереси на личността. Тя приема да изпълнява дадена работа, дейност, функция водена от свои лични потребности, подбуди. Елиминирането на личните интереси е невъзможно и неправилно, те трябва да се впишат в организационните интереси.

***Групови интереси.*** Това са интересите на групата, като се характеризират с обобщеност и целенасоченост.

***Организационни интереси***. Това са интересите на организацията, които водят до изпълнение на организационните цели и задачи. Те включват в себе си груповите интереси и личните интереси, като по този начин се реализира тяхното постигане.

Екологичните проблеми на организацията са резултат от сблъсък на интереси. Правилното управление на интересите допринася за постигане екологичните цели и ефикасно разходване на ресурсите. Устойчивото и екологосъобразно управление на организацията е резултат от рационално съчетаване интересите на нейните субекти. Взаимовръзката между интереси и поведение на субектите е определяща за постигане на поставените цели и запазване икономическите характеристики на управлението.

*****

В обобщение на извършеното изследване може да се каже, че интересите на субектите са ключов фактор за устойчиво и екологосъобразно управление на организацията. Интересите на субектите са условие за ефективно използване на ресурси, прилагане на технологии, извършване на процеси и дейности, което води до устойчивост и екологичен растеж. Интересите насочени към оптимално субективно

поведение работят за организационния потенциал и регионалното развитие.

**ЛИТЕРАТУРА**


Автономов, В. (1993). *Автономов. В. С. Человек в зеркале экономической теории.* Москва.

Александров, Д. (2014). *Понятие "интерес" в современной западной социологии.*

Ангелов, А. (1998). *Основи на мениджмънта.* София.

Андреева, М. (2003). *Основи на управлението.* Варна: Стено.

Арабаджийски, Н. (2005). *Основи на публичната администрация, обща част.* София.

Дерменджиев, И. д. (2001). *Административно право на РБ.* София.

Десев, Л. (1994). *Речник по психология.* София.

Дилков, Ц. И. (2016). *Основи на управлението.* Свищов: АИ Ценов.

Захариев, Е. (2002). *Индустриален мениджмънт.* В. Търново: Фабер.

Каменов, К. Е. (2014). *Администриране в управлението и публичната администрация.* В. Търново: Фабер.

Нургалеева, Н. В. (2012). Теория интересса в контексте развития современных мултимедийных технологий.

Павлова, М. (2002). *Гражданско право.* София.

Тихомиров, А. (1995). *Публичное право.* Москва.